

Ministarstvo
finansija

Adresa: Ul. Stanka Dragojevića br.2
81000 Podgorica Crna Gora
www.mif.gov.me

Br: 03-02-430/23-9287/2

Podgorica, 26.12.2023. godine

Za: MINISTARSTVO ZDRAVLJA, Rimski trg 46, Podgorica

gospodinu, dr Vojislavu Šimunu, ministru

Predmet: Mišljenje na Predlog odluke o utvrđivanju osnovne i doplatne Liste lijekova

Veza: Vaš akt br. 7-504/23-966/12 od 21.12.2023. godine

Poštovani gospodine Šimun,

Povodom *Predloga odluke o utvrđivanju osnovne i doplatne Liste lijekova*, Ministarstvo finansija daje sledeće:

MIŠLJENJE

U dostavljenom materijalu i analizi Izveštaja o analizi uticaja propisa, navedeno je da je osnovni cilj nove Liste lijekova obezbjeđivanje lijekova osiguranim licima za liječenje svih patoloških stanja, ukoliko je to medicinski opravdano, a koji se ne nalaze na osnovnoj i doplatnoj listi lijekova.

Na tekst Predloga odluke i pripremljeni Izveštaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta uticaja na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Ministarstvo zdravlja izvršilo je procjenu finansijskih efekata uključivanja novih lijekova na Listu, uzimajući u obzir uštede i nove troškove. Koristeći uporedne podatke o potrošnji lijekova za 2022. godinu, po fakturama Fonda za zdravstveno osiguranje i podatke o vrijednosti izlaza iz Montefarma procijenjen je efekat ulaska novih generičkih lijekova (38 lijekova) na Listu (ljekovi čiji INN već postoji u Listi lijekova), odnosno sniženja cijena originatora do nivoa generičkih lijekova. Snižavanjem cijena ulaskom generičkih lijekova stvara se ušteda za sistem od 1.108.846,07 eura. Ukupno je 38 generičkih lijekova koji su ušli na Listu, a koji na navedeni način utiču na snižavanje cijene lijeka na Listi lijekova. Na Listu su uključena 4 lijeka sa novim INN-om (4 originalna lijeka) koji do sad nisu bili sastavni dio Liste i jedna dopuna indikacije za već postojeći lijek na Listi, a koji su od struke ocijenjeni kao neophodni za liječenje najtežih oboljenja. Finansijski efekat ulaska lijekova sa novim INN-om (originalni lijekovi) na Listu lijekova nije moguće precizno izračunati, s obzirom da isti zavisi od količine propisanih lijekova od strane doktora, odnosno broja pacijenata u budućem periodu. Ipak iz podataka iz farmakoekonomskih analiza za navedene lijekove i nakon procjene specijalista Kliničkog centra Crne Gore o broju pacijenata i načinu doziranja lijekova, procjena godišnjeg troška za nove INN i dopunu indikacije je 936.700.24 eura.

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ PROPISA

Ministarstvo zdravlja

NAZIV PROPISA

Predlog odluke o utvrđivanju osnovne i doplatne liste lijekova

1. Definisanje problema

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

Lista lijekova je jedan od najznačajnijih podzakonskih akata u farmakoterapiji jedne zemlje, pa i naše i koliko je važna za Ministarstvo zdravlja, kao inicijatora i realizatora ovog projekta, toliko je značajna i za oboljelu populaciju naše zemlje, pa se s pravom može nazvati i projektom od nacionalnog značaja. U prilog navedenom govori činjenica da Listu lijekova čine lijekovi koji su neophodni za liječenje svih patoloških stanja koji opterećuju bolesnu populaciju naše zemlje.

Potrebu za kontinuiranim radom na reviziji Liste lijekova, uslovljava napredak u farmakoterapiji i primjeni novih tehnologija, koji je od velikog značaja za sve oboljele u Crnoj Gori. Ovo je naročito važno za oboljele od malignih oboljenja, autoimunih oboljenja (posebno iz oblasti dječije patologije, onkologije, neurologije, reumatologije, gastroenterologije, hematologije) hroničnih nezaraznih i zaraznih bolesti. Navedene bolesti su bile, u ne tako davnoj prošlosti, glavni uzrok smrtnosti i onesposobljenosti, a danas se uspješno kontrolisu inovativnim lijekovima.

Ovdje se ne govori samo o unapređenju ishoda liječenja i poboljšavanju kvaliteta života, nego i o porodičnoj, društvenoj i ekonomskoj produktivnosti, koja je time omogućena.

Zakonom o zdravstvenom osiguranju ("Službeni list Crne Gore", br. 145/21) definisano je da se lijekovi stavljaju na osnovnu i doplatnu Listu lijekova, odnosno skidaju sa Liste lijekova, primjenom kriterijuma koje propisuje Vlada.

Ispunjenost kriterijuma za stavljanje na Listu lijekova, cijeni komisija koju obrazuje Ministarstvo.

Revizija Liste lijekova se vrši u skladu sa Uredbom o kriterijumima za stavljanje, odnosno skidanje lijeka sa osnovne i doplatne liste lijekova ("Službeni list Crne Gore", br. 1/23). Ovom uredbom uređuju se kriterijumi, način i postupak stavljanja, odnosno skidanja lijeka sa osnovne i doplatne Liste lijekova, nadležnosti komisije za ocjenu ispunjenosti kriterijuma za stavljanje, odnosno skidanje lijeka sa Liste lijekova, kao i način utvrđivanja cijene lijeka.

Shodno Uredbi, Lista lijekova se revidira najmanje dva puta godišnje, a po potrebi i češće.

Povećana dostupnost je omogućena uvođenjem posebnih Ugovora o regulisanju cijena novih lijekova, kojima su obezbijeđene, za većinu lijekova, niže cijene u odnosu na zakonom definisane maksimalne cijene. Navedeno za posledicu ima značajne uštede, pogotovo što se radi o dugotrajnim, često doživotnim terapijskim modalitetima.

Donošenjem ove Odluke o Listi lijekova riješiče se više problema, koji se prioritetno odnose na adekvatniji i savremeniji farmakoterapijski tretman bolesnih lica, ali i za zdravstveni sistem uopšte.

Posljedice ovih problema su neobezbjeđivanje prava na lijekove ili njihovo neblagovremeno obezbjeđivanje, kao i neblagovremeno obezbjeđivanje dostupne zdravstvene zaštite osiguranim licima.

Nedonošenjem ove Odluke oštećena su osigurana lica, kojima je uskraćeno pravo na obezbjeđivanje lijekova za liječenje.

Dakle, nedonošenje ove Odluke dovelo bi do kontinuiranih problema i neobezbjeđivanja lijekova osiguranim licima, odnosno uskraćivanja prava na blagovremenu i dostupnu zdravstvenu zaštitu koja ne može da se obezbijedi kod davalaca zdravstvene zaštite sa kojima Fond za zdravstveno osiguranje ima zaključen ugovor. Pored navedenog, u pravnom sistemu bi egzistirali neusklađeni zakonski propisi, što je pravno nedopustivo.

2. Ciljevi

- **Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?**
- **Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.**

Predlog nove liste lijekova podrazumijeva lijekove koji se propisuju i izdaju na recept i lijekove koji se primjenjuju na primarnom, sekundarnom i tercijernom nivou, na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja, kao i lijekove koji su sastavni dio Doplatne Liste lijekova. Doplatna lista lijekova sadrži lijekove koji su terapijska paralela (terapijska alternativa) lijekovima sa osnovne liste lijekova i osiguraniku se obezbjeđuju u visini cijene lijeka sa osnovne liste. Razliku do punog iznosa cijene lijeka na doplatnoj listi lijekova plaća osigurano lice.

Proširenjem nove liste lijekova je obezbijeđena dostupnost novih terapijskih protokola, a u skladu sa planiranim promjenama regulative o zdravstvenoj zaštiti, zdravstvenom osiguranju i Zakonu o lijekovima, kao i u skladu sa raspoloživim finansijskim sredstvima iz budžeta, namijenjenih za nabavku lijekova.

Komisija za izradu Liste lijekova se prilikom uvrštavanja novih lijekova, vodila zakonom definisanim pravom da esencijalni lijekovi, kao i evidentno potrebni i korisni lijekovi moraju biti dostupni svim osiguranim licima u Crnoj Gori u odobrenoj indikaciji, u skladu sa doktrinarnim pristupima u korištenju lijekova za bolesti, za koje se navedeni lijekovi koriste.

Dakle, osnovni cilj nove Liste lijekova je obezbjeđivanje lijekova osiguranim licima za liječenje svih patoloških stanja, ukoliko je to medicinski opravdano, a koji se ne nalaze na osnovnoj i doplatnoj listi lijekova.

Predlog nove liste lijekova je urađjen u skladu sa:

-Uredbom o kriterijumima za stavljanje odnosno skidanje lijekova sa liste lijekova ("Sluzbeni list Crne Gore", br. 1/23);

-Zakonom o zdravstvenom osiguranju ("Sluzbeni list Crne Gore", br. 145/21);

-Zakonom o zdravstvenoj zaštiti ("Sluzbeni list Crne Gore", br. 003/16 od 15.01.2016, 039/16 od 29.06.2016, 002/17 od 10.01.2017. godine);

-Zakonom o lijekovima ("Sluzbeni list Crne Gore", br. 80/2020);

Pored navedenih zakonskih propisa, polazne osnove za izradu Predloga Liste lijekova bile su važeća Lista lijekova i Esencijalna lista lijekova Svjetske zdravstvene organizacije.

3. Opcije

- **Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).**
- **Obrazložiti preferiranu opciju?**

"Status quo" opcija bi podrazumijevala nemogućnost obezbjeđivanja lijekova osiguranim licima i nastavak terapije propisane tokom liječenja osiguranog lica u inostranstvu upućenog na liječenje, u skladu sa propisanom procedurom, ukoliko je to medicinski opravdano.

"Status quo" opcija bi dovela i do nemogućnosti nabavke nedostajućih lijekova sa osnovne liste koji se izdaju na recept u apotekama sa kojima Fond nije zaključio ugovor, kao i lijeka koji se koristi za liječenje u zdravstvenoj ustanovi.

Nedonošenje Liste lijekova dovelo bi i do nemogućnosti obezbjeđivanja blagovremene zdravstvene zaštite osiguranim licima u zdravstvenim ustanovama i kod drugih davalaca zdravstvenih usluga sa kojima Fond nema zaključen ugovor, ako davaoci sa kojima Fond ima zaključen ugovor ne pružaju određenu zdravstvenu uslugu ili je ne mogu pružiti, u roku utvrđenom propisom kojim se uređuju liste čekanja na zdravstvenu uslugu, kao i postizanje međusobne usklađenosti zakona.

4. Analiza uticaja

- **Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.**
- **Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).**
- **Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.**
- **Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.**
- **Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.**

Rješenja u Listi lijekova utiču na povećanje nivoa javnog zdravlja i kvaliteta zdravstvene zaštite kroz omogućavanje dostupnosti svih vrsta lijekova građanima.

Primjena Liste lijekova izaziva troškove građanima samo u dijelu doplate za određenu grupu lijekova koji su definisani doplatnom listom. Nema specifičnih troškova za mala i srednja preduzeća.

Da, uložena sredstva višestruko opravdavaju troškove. Liječenje pacijenata i propisivanje lijekova od strane medicinskih radnika je nemoguće bez usvojene Liste lijekova, odnosno moguće je propisati samo one lijekove koji se nalaze na Listi. Takođe, struktura lijekova na osnovnoj i doplatnoj listi je takva da omogućava liječenje širokog spektra oboljenja iz svih oblasti medicine i u potpunosti zadovoljava potrebe građana.

Lista lijekova ne utiče na stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu, niti na tržišnu konkurenciju.

Lista lijekova ne stvara administrativna opterećenja i biznis barijere.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- **Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?**
- **Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.**
- **Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.**
- **Da li su neophodna finansijska sredstva obezbjeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?**
- **Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijske obaveze?**
- **Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?**
- **Obrazložiti metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.**

- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?
- Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.

Za primjenu Liste lijekova potrebno je obezbijediti sredstva u Budžetu Crne Gore. Predlogom Zakona o budžetu za 2023. godinu, kroz budžet Fonda za zdravstveno osiguranje za 2023. godinu planirano je 115.000.000,00 eura za snabdijevanje lijekovima i medicinskim sredstvima u okviru javnog zdravstvenog sistema i 22.000.000,00 eura za snabdijevanje lijekovima i medicinskim sredstvima na recept – privatne apoteke, 1.200.000,00 eura za Zavod za hitnu medicinsku pomoć i 1.580.426,85 eura za Zavod za transfuziju krvi.

Obezbjedenje finansijskih sredstava za implementaciju Liste lijekova, kroz propisivanje lijekova od strane medicinskih radnika potrebno je u kontinuitetu, jer se zdravstvena zaštita pruža neprekidno, u toku cijele godine.

Implementacijom Liste lijekova ne proizilaze međunarodne finansijske obaveze, jer se lijekovi sa Liste lijekova u cjelini plaćaju iz budžeta, posredstvom Fonda za zdravstveno osiguranje ili javnih zdravstvenih ustanova u sistemu.

Finansijska sredstva za implementaciju Liste lijekova planirana su predlogom Zakona o budžetu za 2023. godinu, kroz budžet Fonda za zdravstveno osiguranje za 2023. godinu i to:

Potprogram 21 001 002 Zdravstvena zaštita - Aktivnost 21 001 002 001 - Snabdijevanje lijekovima i medicinskim sredstvima u okviru javnog zdravstvenog sistema - 115.000.000,00 eura,

Potprogram 21 011 003 Ostala zdravstvena zaštita - Aktivnost 21 011 003 003 - Snabdijevanje lijekovima i medicinskim sredstvima na recept - privatne apoteke - 22.000.000,00 eura.

Potprogram 21 011 002 Zdravstvena zaštita - Aktivnost 21 011 002 004 – Hitna medicinska pomoć ,431-1 – transferi za zdravstvenu zaštitu 1.200.000,00 eura.

Potprogram 21 011 002 Zdravstvena zaštita - Aktivnost 21 011 002 003 – Transfuzija krvi, 431-1 – transferi za zdravstvenu zaštitu 1.580.426,85 eura.

Usvajanjem Liste lijekova nije predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih bi proistekle finansijske obaveze.

Implementacijom plana ne ostvaruje prihod za Budžet Crne Gore.

Ministarstvo zdravlja izvršilo je procjenu finansijskih efekata uključivanja novih lijekova na Listu, uzimajući u obzir uštede i nove troškove. Koristeći uporedne podatke o potrošnji lijekova za 2022. godinu, po fakturama Fonda za zdravstveno osiguranje i podatke o vrijednosti izlaza iz Montefarma procijenjen je efekat ulaska novih generičkih lijekova na Listu (lijekovi čiji INN već postoji u Listi lijekova), odnosno sniženja cijena originatora do nivoa generičkih lijekova. Na početku je za svaki lijek- originator na Listi određen procenat sniženja cijene, uzrokovan ulaskom prvog generičkog lijeka istog INN-a (INN – međunarodni zaštićeni naziv lijeka) na Listu, a nakon toga je taj procenat sniženja cijene primjenjen na iznos ukupne potrošnje lijeka-originatora u 2022. godini u cilju izračunavanja uštede. Dakle izračunate vrijednosti su procijenjene uštede koje bi se ostvarile primjenom nove, niže cijene lijeka na ukupno utrošenu količinu lijeka na primjeru potrošnje iz 2022. godine. Ukupno procijenjeni efekat ostvaren na ovaj način, dakle snižvanjem cijena ulaskom generičkih lijekova je ušteda za sistem od 1.108.846,07 eura. Najveća ušteda se ostvaruje sniženjem cijene lijekova lenalidomid od 10mg (172.905,05 eura), sunitinib od 50mg (134.129,00 eura) i apiksaban od 5mg (141.025,00 eura). Ukupno je 38 generičkih lijekova koji su ušli na Listu, a koji na navedeni način utiču na snižavanje cijene lijeka na Listi lijekova. Na Listu su uključena 4 lijeka sa novim INN-om koji do sad nisu bili sastavni dio Liste i jedna dopuna indikacije za već postojeći lijek na Listi, a koji su od struke ocijenjeni kao neophodni za liječenje najtežih oboljenja. Finansijski efekat ulaska lijekova sa novim INN-om na Listu lijekova nije moguće precizno izračunati, s obzirom da isti zavisi od količine propisanih lijekova od strane doktora, odnosno broja pacijenata u budućem periodu. Ipak iz podataka iz farmakoekonomskih analiza za navedene lijekove i

nakon procjene specijalista Kliničkog centra Crne Gore o broju pacijenata i načinu doziranja lijekova, procjena godišnjeg troška za nove INN i dopunu indikacije je 936.700.24 eura.

U cilju ostanka lijekova neophodnih pacijentima na osnovnoj Listi lijekova, uvažen je jedan zahtjev za povećanjem cijena i to lijeka iz grupe derivata krvi, albumina i imunoglobulina uzrokovan povećanjem cijena i dostupnosti krvi na tržištu. Cijena lijeka se mijenja sa 297,58 eura na 327,75 eura i procjena godišnjeg troška ovog povećanja je 75.838,00 eura.

Uzimajući u obzir uštede ostvarene uvođenjem generičkih lijekova, troškove uvođenja novih, originalnih lijekova na Listu lijekova i povećanje cijene za derivate krvi, procijenjena ušteda koja bi se na godišnjem nivou ostvarila je oko 100.000 eura.

Nije bilo problema prilikom obračunu izdataka i prihoda.

Ministarstvo finansija nije davalo sugestije na Listu lijekova.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- **Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertna podrška i ako da, kako.**
- **Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).**
- **Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.**

U pripremi Predloga odluke o utvrđivanju osnovne i doplatne liste lijekova, nije korišćena klasična ekspertna podrška, već je sprovedeno usaglašavanje i konsultacije sa svim nivoima zdravstvene zaštite, konkretno - doktori subspecijalisti iz različitih oblasti medicine su prisustvovali sastancima komisije i aktivno učestvovali u revizije liste.

Na osnovu dostavljenih zahtjeva za stavljanje lijeka na Listu lijekova koji se finansiraju iz sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja, od proizvođača, predstavnika proizvođača i nosioca dozvole za stavljanje lijeka u promet, kao i evaluacije adekvatnosti postojećih terapijskih mogućnosti u liječenju bolesti, morbiditetne i mortalitetne statistike, Komisija za izradu Liste lijekova u procesu donošenja odluka o stavljanju ili skidanju lijekova sa Liste, koristila je sljedeće kriterijume i procjene :

-potreba za lijekovima koje je odobravalala Komisija Fonda i Ministarstva zdravlja za pojedine pacijente u prethodnom periodu, a koji se nisu nalazili na Listi lijekova;

-registracioni status lijeka u Crnoj Gori, kao obavezujući uslov;

-utvrđena indikaciona područja koja su u skladu sa doktrinarnim pristupima i odobrenim indikacionim područjem od strane CinMeda, u primjeni lijekova za bolesti za koje se primjenjuju lijekovi sa Liste lijekova;

-pozitivne ocjene za lijek iz relevantnih naučnih publikacija sa rezultatima i mišljenjima referentnih stručnih udruženja;

-farmakoekonomske pokazatelje: trošak terapije po osiguranom licu (za očekivanu dužinu liječenja iiii trošak godišnje terapije za hronične bolesti) sa parametrima efikasnosti;

-uporedni odnos ukupnih troškova novih opcija liječenja u odnosu na ukupne troškove liječenja pri postojećem terapijskom pristupu;

-potrošnje lijekova u javnom i privatnom sektoru;

-važnost lijeka sa javno zdravstvenog aspekta;

-lijekova potrebnih za posebne prioritetne zdravstvene programe;

-lijekova od vitalne važnosti u dijagnostici i liječenju određenih i rijetkih bolesti odnosno personalizovanih pacijenata;

Takodje, upoređivao se status lijekova na Listi lijekova zemalja okruženja i zdravstvenim sistemima zemalja EU, kako bi se osiguranim licima Crne Gore obezbjedilo savremenije liječenje u skladu sa istim indikacionim područjem lijekova u zemljama EU i okruženja.

Prilikom izrade Liste lijekova su razmatrani i zahtjevi Instituta za bolesti djece, pojedinačnih Klinika sa tercijernog nivoa zdravstvene zaštite - KCCG, zahtjevi sa primarnog - domovi zdravlja i sekundarnog nivoa – bolnice.

7. Monitoring i evaluacija

- **Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?**
- **Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?**
- **Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?**
- **Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?**

Monitoring i evaluaciju sprovođenja ove Odluke vrši Ministarstvo zdravlja, vršenjem nadzora i praćenjem primjene lijekova koji su sastavni dio Liste lijekova, Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore, u skladu sa ovlaštenjima propisanim ovim zakonom, a inspekcijski nadzor vrše zdravstveni inspektori, u skladu sa zakonom.

Treba naglasiti da su za praćenje primjene predlaganja i propisivanja lijekova sa Liste lijekova odgovorne i rukovodeće strukture svih zdravstvenih ustanova, koje kao dio zdravstvenog sistema moraju da vode računa o racionalnoj primjeni lijekova. Posebno u uslovima posledica epidemiološke javnozdravstvene krize nameće se obaveza i imperativ saradnje svih sektora i disciplina da bi se prioritizovalo zdravlje kao osnova prosperiteta, ali i sačuvala ekonomska održivost.

Sam predlog Liste je koncipiran na savremenim terapijama i u velikoj mjeri će doprinjeti poboljšanju zdravlja osiguranih lica Crne Gore, posebno u početku bolesti, smanjenju kasnijih komplikacija, produženog liječenja i kvaliteta života pacijenata.

Ono što u najvećoj mjeri utiče na porast potrošnje je neracionalna propisivačka praksa i samo medikacija koja dovodi do porasta neželjenih dejstava, ali i izostanaka željenih terapijskih učinaka. Zbog toga se posebna pažnja mora posvetiti edukacijama i suzbijanju ovakve prakse u skladu sa ciljevima Ministarstva zdravlja i Fonda za zdravstveno osiguranje.

Datum i mjesto

U Podgorici, 21. decembra 2023.godine

Starješina

MINISTAR

dr. Vojislav Šimun

